

واکنش دبیرخانه مناطق آزاد به احتمال حذف معافیت مالیاتی/ سازمان مالیاتی نقش خود را در فرار مالیاتی ایفا کند

به گزارش خبرنگار اقتصادی خبرگزاری فارس، با بررسی و مطرح شدن لایحه اصلاح قانون مالیات برارزش افزوده در مجلس شورای اسلامی نقدها و نظرات کارشناسی در مورد حذف معافیت‌های مالیاتی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی در رسانه‌ها مطرح شد.

در یکی از مواد این اصلاحیه مسئولان سازمان امور مالیاتی و بسیاری از کارشناسان و نمایندگان مجلس معتقدند مالیات برارزش افزوده مناطق آزاد باید حذف شود و برای این موضوع دلایلی قائل هستند.

یکی از این اظهارنظرها مربوط به معاون مالیات بر ارزش افزوده سازمان امور مالیاتی بود که معافیت این مالیات در مناطق آزاد را به باد انتقاد گرفته و خواستار اخذ مالیات ارزش افزوده شده است.

محمد مسیحی درباره وضعیت حاکم بر مناطق آزاد گفته بود مفسده‌های زیادی در حوزه مالیات در مناطق آزاد گزارش می‌شود، این موضوع جای نگرانی از جنس سوء استفاده از مشوق‌های مقرراتی دارد.

بالاگرفتن موج انتقادات به این مسئله باعث شد دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد به اظهارنظرهای مطرح شده واکنش نشان دهد.

دبیرخانه معتقد است که مناطق آزاد و ویژه اقتصادی، درگاه توسعه اقتصادی کشور بوده و فقدان نگاه کارشناسی در حوزه مالیات موجب سوء تعبیر از معافیت‌ها است.

در متن این توضیحات آمده است: در چند روز گذشته، اخباری در برخی از خبرگزاری‌ها به نقل از دستگاه‌های مختلف در خصوص موضوعات مالیاتی و معافیت‌ها اعمال شده بر اساس قوانین مصوب مناطق آزاد و ویژه اقتصادی، همچنین عدم شفافیت در این مناطق نقل شده است که بعضاً با جهت‌گیری‌های نادرست سبب ایجاد ذهنیت سوء از عملکرد این مناطق و نادیده انگاشتن نقش آنها در اقتصاد ملی شده است. لذا با عنایت به لزوم شفاف سازی در این خصوص و تنویر افکار عمومی لازم است توضیحاتی ارائه و توجه همگان را به نقش ویژه مناطق آزاد و ویژه اقتصادی جلب نمود.

مناطق آزاد و ویژه اقتصادی در تمامی دنیا و کشور ما، همواره نقش ویژه‌ای را در توسعه صادرات، انتقال تکنولوژی و کمک به توسعه تولیدات داخلی بازی کرده و متعاقباً مورد حمایت همه جانبه دولت‌ها قرار گرفته‌اند. در نظام جمهوری اسلامی ایران و دولت‌های مختلف نیز هدف بر این موضوع بوده به نحوی که قانون مرفقی این مناطق، مصوب سال 1372 تماماً در راستای تسهیل شرایط سرمایه‌گذاری در این مناطق بوده است.

* عملکرد پروژه‌های عمرانی 6 سال اخیر مناطق

نگاه به عملکرد اقتصادی مناطق آزاد و ویژه در دولت‌های یازدهم و دوازدهم، گویای تاثیر بسزای این مناطق در حوزه‌های مختلف کارکردی است. طی سال‌های 1392 الی 1397 (6 سال) بیش از 50.000 میلیارد ریال در پروژه‌های عمرانی و زیرساختی در مناطق آزاد هزینه گردیده است که صرف بیش از 52% درآمدهای مناطق آزاد در حوزه عمران نشان از تمرکز این مناطق بر توسعه همه جانبه و آبادانی این مناطق دارد. در این مدت بیش از 987 هزار میلیارد ریال و 21 میلیارد دلار مجوز سرمایه‌گذاری داخلی به همراه حدود 14 میلیارد دلار مجوز سرمایه‌گذاری خارجی در مناطق آزاد و ویژه صادر گردیده است.

طی این 6 سال حدود 120 میلیارد دلار صادرات تولیدی از مبدا مناطق آزاد و ویژه صورت پذیرفته که علاوه بر این عملکرد بیش از 21 میلیارد دلار نیز صادرات کالای داخلی و نیز بیش از 88 میلیارد دلار ترانزیت خارجی از طریق مناطق آزاد کشور صورت پذیرفته است. در مدت مشابه حدود 37 میلیارد دلار کالا به محدوده مناطق آزاد وارد گردیده که بالغ بر 83% آن مایحتاج واحدهای صنعتی مستقر در مناطق بوده است.

از سوی دیگر، حدود 1700 واحد تولیدی در مناطق آزاد و ویژه کشور مشغول به فعالیت می باشند که اشتغال فعال بیش از 476 هزار نفر را در این مناطق رقم زده اند.

حال با گذشت بیش از 20 سال از تاسیس این مناطق، توسعه همه جانبه آنها و محرومیت زدایی نقاط حساس و مرزی از طریق جذب سرمایه گذار داخلی و خارجی همانند چابهار، ماکو، اروند و بر اساس آمارهای ارائه شده، عدم تمکین به قانون مصوب این مناطق توسط دستگاه های مختلف اجرایی، همچون نادیده انگاشتن ماده 65 احکام دائمی برنامه های توسعه ای کشور و یا تسری قوانین و مقررات سرزمین اصلی به این مناطق، سرمایه گذاران داخلی و خارجی را با دوگانگی ها مختلفی از جهت تقنینی مواجه نموده و سبب ایجاد نارضایتی ها گسترده در بین فعالین اقتصادی به ویژه سرمایه گذاران خارجی شده است.

یکی از مواردی که به کرات در رسانه ها عنوان می گردد، موضوع حذف معافیت های مالیاتی و عدم اثر بخشی این معافیت در عملکرد این مناطق است. باید متذکر شد که نگاه به ابزار مالیات، تنها به عنوان یک عامل درآمدی نگاه درستی نبوده و در تمامی دنیا مالیات به یک ابزار مالی و تشویقی در دست دولت ها در جهت جذب سرمایه گذاران و کمک به تولید کنندگان و بنگاه های اقتصادی است.

خاطر نشان می گردد، نبود عدالت مالیاتی عدم گسترش فرهنگ مالیاتی در جامعه، عدم مبادله اطلاعات کامل، نبود سیستم نظارت و پیگیری در اخذ مالیات، عدم استقبال از تسلیم اظهارنامه های مالیاتی و ضعیف بودن ضمانت های اجرایی در این مورد، تاخیر در وصول مالیات، مشکلات مربوط به تشخیص علی الراس مالیات، قوانین پیچیده و متعدد، عدم شناسایی مودیان و مستند نبودن میزان درآمد آنها و وجود معافیت ها از جمله دلایل فرار مالیاتی می باشد.

بنابراین اگر با دقت به دلایل فرار مالیات نگاه شود، معافیت های مالیاتی تنها دلیل بر فرار مالیاتی نیست و عوامل گسترده و متعددی وجود دارد که بعضاً نگاه به معافیت مناطق آزاد و ویژه اقتصادی به نظر صحیح نمی باشد.

اعمال معافیت های مالیاتی نه تنها در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی، بلکه در بسیاری از موارد دیگر در کشور با هدف توسعه ای و ایجاد شرایط مناسب برای تولید و کمک به تولید کنندگان صورت گرفته است. معافیت هایی نظیر ماده 81 قانون م.م و یا ماده 127 یا 132 این قانون همگی دال بر ایجاد یک معافیت بلند مدت به منظور رونق تولید و کمک به صنایع مختلف است.

اتفاقاً سهم عمده ای از درآمدهای کشور در این مواد پنهان و نهفته هستند. اگر صرف اینکه اعمال معافیت سبب بروز فرارهای مالیاتی و نقض قانون می شود، پس نقش سازمان امور مالیاتی که صراحتاً وظیفه ی "شناسایی، تشخیص درآمد مشمول مالیات، مطالبه و وصول" را دارد چه می شود؟ آیا صرف اینکه معافیت حذف تا بتوان جلوی نقض قانون گرفته شود، پاک نمودن صورت مساله نمی باشد؟

حکم ماده 219 ق.م.م و آئین نامه اجرایی ماده مذکور صرفاً وظیفه و رسالت سازمان محترم امور مالیاتی شناسایی، تشخیص درآمد مشمول مالیات، مطالبه و وصول مالیات است و اینکه معافیت های سبب ایجاد فرار مالیاتی می گردد، تلاش در نادیده انگاشتن این نقش است.

از سوی دیگر، مناطق آزاد و ویژه اقتصادی همواره بر خلاف تصور یکی از کنترل شده ترین مناطق برای فعالین اقتصادی بوده، به این جهت که تمامی فعالین از کسبه و بازاریان گرفته تا تولید کنندگان کوچک و بزرگ برای هرگونه فعالیت موظف به اخذ مجوز فعالیت از

سازمان های مناطق بوده و این مجوز همواره در بازه های زمانی مشخص بررسی، تمدید و یا ابطال می گردد.

در حال حاضر، مجوزهای تولید کنندگان و بنگاه های تولیدی به صورت یکپارچه و با اخذ شناسه یکتای کسب و کار (از طریق سامانه بهین یاب) با ارتباط دو جانبه با سامانه یکپارچه مناطق آزاد صادر می گردد. از سوی دیگر هرگونه ثبت شرکت از طریق ایجاد یک شناسه ملی و با ارتباط مستقیم با سامانه ثبت شرکت های کشوری انجام می گردد. در فرایند های تولید و آمارهای ارائه شده در بخش تولید، قبوض انبار و گواهی تولید در تمامی مناطق آزاد و ویژه به دقت و به صورت سیستمی تولید و در اختیار نهادها و دستگاه های اجرایی همچون گمرک قرار می گیرد.

تمامی فرایندهای ورود کالا به مناطق از ابتدای سال 1397 با انجام ثبت سفارش و با استفاده از زیرساخت های کشوری با ثبت اطلاعات و آمار در وزارت صنعت، معدن و تجارت، بانک مرکزی و گمرک ج.ا.ایران انجام می پذیرد.

توجه به موارد مذکور موید این واقعیت است که ایجاد شبهه در شفافیت، عدم ارائه آمار و اطلاعات و کاهش همکاری سازمان های مناطق آزاد و ویژه اقتصادی به دور از واقعیت بوده و تمامی نقصان های موجود (که آن را انکار نخواهیم کرد) موضوع مرتبط با چندین دستگاه می باشد. توجه همگان را به نظر نهایی ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز جلب می نمایم که اشعار می دارد : " عمده مشکلات موجود در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی به دو دلیل عدم تمکین به ماده 65 احکام دائمی برنامه های توسعه کشور و همچنین تسری قوانین و مقررات سرزمین اصلی به این مناطق است "

در بخش دیگری از خبرهای منتشر شده در چند روز اخیر، لزوم بر حذف معافیت های مالیات بر ارزش افزوده بسیار خبر ساز شده است. همانطور که می دانیم، مالیات بر ارزش افزوده مستند به قانونی دریافت می شود که در سال 1387 به تصویب رسیده است و در بند سوم از ماده 52 همین قانون، مناطق آزاد مستثنی از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده گردیده اند. در خصوص حفظ یا حذف معافیت از مالیات بر ارزش افزوده توجه به کل این قانون به صورت یکپارچه می تواند راهنمای خوبی برای تصمیم گیری باشد.

در ماده 52 قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال 1387، هشت مورد از شمول قانون مالیات بر ارزش افزوده مستثنی شده اند که یکی از آن موارد قانون چگونگی اداره مناطق می باشد. اما با توجه به اهمیت مناطق آزاد از این جهت که مناطقی مرزی و فاقد زیرساخت دولتی از پیش تهیه شده می باشند آیا فقط این مناطق باید مشمول حذف مالیات بر ارزش افزوده گردند؟

در ماده 52 قانون فعلی مالیات بر ارزش افزوده، مقررات تردد وسایل نقلیه خارجی همچون عوارض آزاد راه ها و بخشی از عوارض عبور کالاهای خارجی و حتی نحوه تامین هزینه های اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و اتاق تعاون از شمول قانون مالیات بر ارزش افزوده مستثنی گردیده اند و در کنار این موارد مناطق آزاد هم قرار دارند.

علاوه بر موارد فوق در ماده 12 قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب 1387 نیز 17 مورد از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف شده اند که از میان آنها می توان به محصولات کشاورزی فراوری نشده و دام و طیور زنده و کود و سم و بذر و نهال و کتاب و مطبوعات و اموال غیر منقول و دارو و لوازم مصرفی درمانی اشاره نمود تا فرش دستباف و خدمات حمل و نقل عمومی مسافری و اقلام دفاعی اعم از نظامی و انتظامی.

حال این سوال به ذهن متبادر می شود اگر هدف از شمول مالیات بر ارزش افزوده به فعالان اقتصادی در مناطق آزاد، کسب درآمد برای دولت می باشد پس چرا از میان این همه معافیت و استثناء در قانون فعلی، فقط حذف معافیت مناطق آزاد مورد توجه جدی قرار گرفته است؟ اگر زنجیره عرضه کالا و خدمات در مناطق آزاد منقطع شده یعنی در 25 مورد مندرج در قانون فعلی، این زنجیره در سرزمین اصلی قطع نشده است؟ اگر به لحاظ حقوقی معافیت از مالیات بر ارزش افزوده مناطق آزاد مخالف با بند 9 اصل سوم قانون اساسی می باشد آیا سایر معافیت های مندرج در همین قانون، مغایر با این بند نیستند؟

اگر مشکلات گمرکی به نظر برخی کارشناسان در این حوزه به وجود آمده، حل آن در حوزه اختیارات سازمانهای منطقه آزاد نیست زیرا که تشکیلات سازمانی آنها با گمرک جمهوری اسلامی ایران متفاوت است و اساساً و قانوناً وظایف متفاوتی را دارند.

در انتها، با نگاهی به سیاست های اعمال شده در دیگر کشور ها به ویژه کشورهای همسایه، شاهد اعمال معافیت های و مزیت ها به مراتب بیشتر هستیم که این خود موید جهان شمول بودن اینگونه سیاست ها در تشویق سرمایه گذاران به خصوص در کشورهای در حال توسعه می باشد.

به طور مثال، در مناطق آزاد کشور ترکیه معافیت دائمی شرکت های تولیدی و خدمات لجستیک از مالیات بر درآمد و معافیت کامل از مالیات بر ارزش افزوده حاکم است. در مناطق آزاد کشور گرجستان، معافیت کامل و دائمی کلیه فعالیت ها این مناطق از مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده، در مناطق آزاد کشور قزاقستان معافیت دائمی مالیات بر درآمد و ارزش افزوده، منطقه آزاد بندر صلاصه عمان، معافیت دائمی مالیات بر درآمد و در منطقه آزاد جبل علی معافیت 50 ساله شرکت ها از مالیات بر درآمد وجود دارد که تمامی این موارد با نگاهی توسعه ای و تشویقی به سرمایه گذاران اعطا می گردد.

بنابراین می توان عنوان کرد بروز اینگونه اخبار و حاشیه نگاریها مبین نبود نگاهی همه جانبه به موضوع است و بعضاً مسئولان محترم در دیگر دستگاه های اجرایی موفقیت در حوزه فعالیت خود را به هر قیمت در اولویت قرار داده و با کنار گذاشتن تفکر جامع، زمینه های نارضایتی های اجتماعی را ایجاد می کند.

